

Dialog międzypokoleniowy jako forma budowania relacji starszych z młodszymi – na przykładzie działalności Uniwersytetu Międzypokoleniowego w Olsztynie

KATARZYNA NOSEK-KOZŁOWSKA*

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

W artykule zaprezentowano działalność Uniwersytetu Międzypokoleniowego w Olsztynie, którego celem jest rozwijanie relacji międzypokoleniowych, budowanie dialogu międzygeneracyjnego, rozwijanie edukacji międzypokoleniowej. Teoretyczny namysł obejmuje charakterystykę merytoryczną problematyki pokolenia, relacji i dialogu międzypokoleniowego. Problematyka została ujęta w postaci następujących pytań: Jakie działania na rzecz budowania relacji międzypokoleniowych podejmuje stowarzyszenie? Jak działania stowarzyszenia oceniają jego członkowie i uczestnicy różnorodnych wydarzeń? W jaki sposób działalność stowarzyszenia rozwija dialog międzypokoleniowy? W badaniu zastosowano metodę analizy dokumentów oraz metodę wywiadu narracyjnego, skoncentrowanego na problemie. Na podstawie opracowań naukowych dokonano charakterystyki pokolenia, wskazano najważniejsze aspekty budowania relacji międzypokoleniowych, a także ukazano specyfikę dialogu podejmowanego pomiędzy osobami starszymi a młodszymi. Punktem wyjścia do podjętych analiz są wyniki opracowań naukowych oraz badania empiryczne autora. Refleksja nad podjętą problematyką wskazuje na fakt, iż spotkania międzypokoleniowe powinny mieć odpowiednią formę i treść, aby mogły stać się podstawą do budowania wzajemnej kooperacji między pokoleniami. Stają się one dla ludzi w różnym wieku miejscem poznania różnic wynikających z innego rozumienia otaczającej rzeczywistości, innego podejścia do życia, innych problemów, wyznawanych wartości, ujawnianych poglądów i opinii. Dialog i relacje międzypokoleniowe stają się wyzwaniem dla współczesnego społeczeństwa. Tylko przepelnione szacunkiem, sympatią i wzajemnym zrozumieniem kontakty międzypokoleniowe pozwolą na kreowanie świata bez barier, w którym jakość życia ludzi reprezentujących różnorodne kategorie wiekowe będzie wysoka.

SŁOWA KLUCZOWE: relacje międzypokoleniowe, dialog międzypokoleniowy, stowarzyszenie, działalność międzygeneracyjna, pokolenie.

Intergenerational dialogue as a method of establishing relations between older and younger people basing on the example of undertakings performed by the Intergenerational University in Olsztyn

The predominant goal of this article is to showcase undertakings performed by the Intergenerational University in Olsztyn, which is determined to develop intergenerational relations, help establishing intergenerational dialogue, as well as support intergenerational education. The theoretical part of the paper deals with typical issues strongly related to notions of generation, relations and intergenerational dialogue. Research problems have been formulated in the form of the following questions: What activities does the unit perform to establish intergenerational relations? How are the activities of the unit assessed by both its members and participants of various events? How do the undertakings in question help with regard to developing intergenerational dialogue? The research methods opted for have been document analysis and narrative interview. Basing on scientific studies examined, the characteristic features of a generation have been identified, the predominant aspects fostering the establishment of intergenerational relations have been found and the specificity of dialogue between older and younger individuals has been understood. Considerations on the issue raised show that intergenerational relations should have a proper form and content for them to become the basis for establishing mutual cooperation between generations. Dialogue and intergenerational relations are both vital challenges for the contemporary society. Only intergenerational contacts based on respect, empathy, and mutual understanding may allow people to create a world without barriers, in which the quality of life of people belonging to various age categories will be high.

KEYWORDS: intergenerational relations, intergenerational dialogue, association, intergenerational activities, generation.

1. Wprowadzenie

Pierwszym środowiskiem, w którym uczestniczy człowiek w mniej lub bardziej intensywnych formach oddziaływań wzajemnych między pokoleniami jest rodzina. Rodzina jest jednym z najistotniejszych ogniw procesu zmiany pokoleń, ponieważ w cyklu jej życia pojawiają się kolejne generacje: dzieci, rodziców, dziadków, pradiadków. Relacje międzypokoleniowe i więzi łączące wszystkie pokolenia wydają się być naturalne, oczywiste i niezbędne ze względu na zachowanie właściwej struktury rodziny.

W obecnych czasach przemian społecznych i kulturowych szczególnie ważne są bliskie i pozytywne relacje międzypokoleniowe. Zmieniający się styl życia i rozwój technologii sprawiły, że to młodzi ludzie stali się ekspertami w wielu dziedzinach życia, a starsi zdecydowanie utracili swój autorytet. Wpływ najstarszego na najmłodsze pokolenie jest często niedoceniany, a wiąże się z bogactwem interakcji, silnymi więziami, przekazywanymi wartościami oraz pozytywnym wpływem jednego pokolenia na drugie, wzajemną edukacją. Harmonijne współżycie międzypokoleniowe może być dobrodziejstwem dla jednych i drugich (Nosek, 2017). Relacje międzygeneracyjne są bowiem podstawą funkcjonowania każdego społeczeństwa. Właściwe interpretowanie świata i rozumienie siebie nawzajem nie jest możliwe bez spotkań ludzi starszych i młodszych, które być może staną się fundamentem współczesnego świata. Borykamy się z coraz poważniejszymi zagrożeniami cywilizacyjnymi w postaci konfliktów zbrojnych, pandemii, a więc troska o siebie nawzajem i budowanie wartościowych relacji międzypokoleniowych staje się niezwykle istotne.

Artykuł ten stał się próbą zaprezentowania działalności Stowarzyszenia pod nazwą Uniwersytet Międzypokoleniowy z Olsztyna, którego celem jest przede wszystkim budowanie relacji międzypokoleniowych i rozwijanie dialogu międzypokoleniowego. Podstawową metodą badawczą stała się analiza dokumentów udostępnionych przez organizację. Dodatkowo

przeprowadzono wywiady z organizatorami spotkań międzygeneracyjnych. Problematyka badawcza skoncentrowana została wokół zagadnień dotyczących działania Stowarzyszenia na rzecz budowania relacji międzypokoleniowych i rozwijania dialogu międzypokoleniowego, a także narracji uczestników oceniających te działania.

Wspomniany dialog i budowane rzecz myślą o nim relacje stają się niewątpliwym wyzwaniem dla współczesnego świata. Działania podejmowane na ich rzecz mogą przyczynić się do właściwego rozwoju społeczeństwa i rozwoju odpowiednich relacji tworzących się pomiędzy ludźmi.

2. Relacje międzypokoleniowe we współczesnym świecie

Tworzenie się nowych pokoleń, proces ich przemian oraz relacje międzygeneracyjne to zjawiska poddawane dość licznym eksploracjom w naukach społecznych. Te ostatnie są procesem dynamicznym, związanym z przemianami cywilizacyjnymi, obejmującymi różnorodne sektory życia społecznego (Wrzesień, 2000). Druga połowa XX w. i XXI w. to bez wątpienia okres nasilających się oddziaływań między pokoleniami, będący konsekwencją przemian cywilizacyjnych oraz dramatycznych wydarzeń zachodzących w świecie, które mają charakter pokoleniotwórczy. Druga wojna światowa, pandemia COVID-19, trwająca wojna na Ukrainie – to wydarzenia, których doświadczają współczesne pokolenia i które pozostawiają trwałe ślady w ich tożsamości.

„Pokolenie” to termin powszechnie występujący zarówno w języku potocznym, jak i w dyskursie naukowym. Często pokolenie utożsamia się z grupą osób urodzonych w podobnym czasie, ukształtowanych przez określoną kulturę, historię, związanych z podobnymi tradycjami i obyczajami. Karl Mannheim (1966) stwierdził jednak, że pokolenie tworzy jedynie możliwość przeżycia tych samych wydarzeń społeczno-historycznych i tych samych treści życia. Jest to grupa ludzi wyznająca podobne wartości, prezentująca podobne postawy i orientację życiową. I wreszcie – to ludzie, którzy nadają kształt całemu społeczeństwu (Griese, 1996, s. 84–86). Ewa Karmolińska-Jagodzik (2012) wskazuje:

Widzimy zatem, że osoby, które wychowywały się w odmiennych okolicznościach społecznych, kulturowych i historycznych mogą mieć odmienne podejście do życia, mieć inną wizję rozwiązywania problemów w obrębie doświadczeń życiowych. Oczywiście jest, że w takich warunkach osoby pochodzące z innego pokolenia mogą mieć inny sposób myślenia i odmienne doznania wynikające z interpretacji zdarzeń z innego punktu widzenia.

Analizując relacje pokoleniowe, traktuję pokolenie jako grupę osób w podobnym wieku, mającą swoje oryginalne cechy i posiadającą unikatowe umiejętności, kształtujące swoją osobowość w podobnym czasie historycznym. Pokolenie to grupa przeżywająca określone wydarzenia historyczne, wpływające na trajektorie ich indywidualnych losów (Niezabitowski, 2010).

Relacje międzygeneracyjne to bardzo szerokie pojęcie opisujące ogół stosunków występujących pomiędzy jednostkami lub pomiędzy grupami, wchodzącymi w skład różnorodnych pokoleń (Szukalski, 2010). Międzypokoleniowy przekaz wartości staje się podstawą rozwoju społecznego, w tym również rozwoju kultury. Dokonuje się poprzez działania podejmowane przez kolejne pokolenia, żyjące w danym społeczeństwie w określonym czasie historycznym. W dialogu międzypokoleniowym chodzi przede wszystkim o ukazanie różnorodności poglądów przedstawicieli poszczególnych generacji, przedstawienie różnych doświadczeń życiowych, charakterystycznych dla każdej grupy (Czapiewska, 2019). Zdaniem Barbary Szatur-Jaworskiej

i in. (2006) w stosunkach między pokoleniami potrzebne są kultura, takt i sztuka dyplomacji, a na pierwszym miejscu – zdrowy rozsądek i sprawiedliwość, bo tam, gdzie są one naruszone, nieuchronnie dochodzi do pretensji i konfliktów.

Dialog międzypokoleniowy stanowi formę komunikacji osób starszych z młodszymi. Jest to rozmowa umożliwiająca wzajemne poznanie i rozwiązanie problemów pojawiających się we wzajemnych relacjach (Wnuk, 2012). Walentyna Wnuk (2013) podkreśla, że za pierwszy warunek dialogu rzeczywistego należy uznać wzajemne podmiotowe traktowanie, czyli przyjęcie przez młodego człowieka osoby starszej jako pełnoprawnej, i odwrotnie. Zarówno osoba młodsza, jak i starsza ma prawo do własnego zdania, własnych słabości. Dialog nie powinien być krytyką, lecz poszukiwaniem rozwiązania, poznaniem człowieka, jego opinii i uczuć. Zasada aktywnego słuchania wyklucza moralizowanie, pouczanie, wypytywanie, ocenianie, a więc dialog bardzo często pozwala na rzeczywistą wymianę doświadczeń, stwarza przestrzeń do rozmowy o ewentualnych trudnościach. Jest świetną okazją do wspólnego spędzania czasu, uczy zasad pozytywnej komunikacji i rozwiązywania konfliktów.

Temat dialogu międzypokoleniowego jest zbyt rzadko podejmowany przez społeczeństwo. Warto zauważyć, że pomimo różnych społecznych, kulturowych czy technologicznych pokolenia mają także wiele cech wspólnych. Niejednokrotnie są to zbliżone doświadczenia życiowe, innym razem pojawiające się w życiu danej generacji podobne wydarzenia historyczne lub podobna hierarchia wyznawanych wartości. Wszelkie działania podejmowane na rzecz budowania relacji i dialogu międzypokoleniowego mają więc we współczesnym świecie ogromne znaczenie i niosą ze sobą niezwykle wartościowe efekty zarówno dla ludzi młodych, jak i tych starszych.

3. Materiał i metody

Na potrzeby zgromadzenia materiału empirycznego wykorzystano metodę analizy dokumentów oraz zastosowano dodatkowo metodę wywiadu narracyjnego, skoncentrowanego na problemie. Badania dotyczące działalności Stowarzyszenia Uniwersytet Międzypokoleniowy w Olsztynie, mającego na celu rozwijanie relacji i budowanie dialogu międzypokoleniowego, były prowadzone w maju 2022 r. Przeanalizowano dokumenty organizacji, do których zaliczały się: statut, sprawozdania roczne, sprawozdania z różnorodnych wydarzeń, opisy osób uczestniczących w organizowanych spotkaniach.

Problematyka badawcza została ujęta w postaci następujących pytań: Jakie działania na rzecz budowania relacji międzypokoleniowych podejmuje stowarzyszenie? Jak działania stowarzyszenia oceniają jego członkowie i uczestnicy różnorodnych wydarzeń? W jaki sposób działalność stowarzyszenia rozwija dialog międzypokoleniowy? O doborze osób do wywiadu decydowały względy poznawcze. Rozmowy przeprowadzono z czterema osobami – organizatorami i uczestnikami spotkań międzypokoleniowych. Wyniki są prezentowane na łamach artykułu w sposób wybiórczy.

4. Działalność Uniwersytetu Międzypokoleniowego w Olsztynie na rzecz dialogu międzygeneracyjnego

Uniwersytet Międzypokoleniowy działający przy Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie jest stowarzyszeniem (jego skrót to UM). Jest ono zrzeszeniem osób fizycznych, zawiązanym, by realizować przedsięwzięcia z zakresu edukacji

międzypokoleniowej oraz edukacji przez całe życie, co służy realizacji idei „Społeczeństwa dla wszystkich kategorii wieku”. Podstawowym terenem działalności stowarzyszenia jest miasto Olsztyn oraz obszar województwa warmińsko-mazurskiego. Stowarzyszenie posiada osobowość prawną. Działa ono na podstawie przepisów ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o Stowarzyszeniach (Dz. U. 2000 r., nr 62 poz. 718 z późn. zm.) oraz na podstawie własnego Statutu i prowadzi działalność społecznie użyteczną w zakresie określonym ustawą z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2003 r., nr 96, poz. 873 z późn. zm.). Działalność Stowarzyszenia oparta jest przede wszystkim na pracy społecznej członków, a jego celem jest zapewnienie osobom w różnym wieku możliwości udziału w różnorodnych formach edukacji międzypokoleniowej, co wpisuje się w realizację idei *long learningu* oraz integracji międzypokoleniowej. Stowarzyszenie stawia sobie następujące cele szczegółowe: umożliwienie swobodnej wymiany wiedzy i umiejętności wśród ludzi znajdujących się w różnym wieku; ukazanie lub odkrycie potencjału możliwości i zdolności osób będących w różnych fazach życia; aktywizowanie osób będących na różnych etapach życia; kształtowanie nawyku racjonalnego spędzania czasu wolnego; dążenie do lepszego zrozumienia między osobami z różnych pokoleń; tworzenie warunków do zacieśniania relacji międzypokoleniowych; sprzyjanie integracji międzypokoleniowej. Stowarzyszenie wskazuje cele realizuje poprzez wszelkie rodzaje działalności edukacyjnej, naukowo-badawczej i kulturalnej, które sprzyjają integracji międzypokoleniowej. Do działalności tej zalicza się, m.in. popularyzację idei edukacji przez całe życie, edukacji międzypokoleniowej oraz idei „Społeczeństwa dla wszystkich kategorii wieku” – jednego z głównych kierunków aktualnej partycypacyjnej strategii polityki społecznej Unii Europejskiej. Jest to także kreowanie, animowanie i prowadzenie różnorodnych form aktywności międzypokoleniowej, zwłaszcza o charakterze edukacji międzypokoleniowej (międzypokoleniowe seminaria tematyczne, wykłady zgodne z zainteresowaniami uczestników UM, odczyty, konferencje, spotkania, prelekcje, wystawy oraz warsztaty umiejętności: pedagogiczne, pisarskie, plastyczne, muzyczne, rzeźbiarskie, tkackie, kulinarne, taneczne oraz inne zajęcia). Stowarzyszenie organizuje także międzypokoleniowe imprezy kulturalno-rozrywkowe (odczyty, prelekcje, pogadanki, imprezy okolicznościowe związane z aktualnymi świątami, potańcówki) oraz międzypokoleniowe zajęcia z zakresu kultury fizycznej, rekreacji, sportu, turystyki i krajoznawstwa. Ponadto członkowie stowarzyszenia podejmują współpracę z krajowymi i zagranicznymi organizacjami pozarządowymi, instytucjami edukacyjnymi, jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie realizacji spotkań i budowania dialogu międzypokoleniowego.

4.1. Spotkania, seminaria, warsztaty i konferencje międzypokoleniowe jako podstawa budowania relacji starszych z młodszymi

W 2015 r. Stowarzyszenie UM realizowało swoje cele w toku comiesięcznych spotkań (reprezentantów różnych pokoleń), przyjmujących postać seminariów tematycznych, podczas których wygłaszane były referaty przygotowane przez pracowników naukowo-dydaktycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Tematyka seminariów była bardzo różnorodna. Uczestnicy mieli możliwość brania udziału w wykładach dotyczących, m.in.: kryzysów rozwojowych, pojawiających się na różnych etapach życia człowieka, twórczości i jej aspektów czy też hortiterapii. Zróżnicowanie tematyczne spotkań odegrało znaczącą rolę, ponieważ w seminariach uczestniczyły osoby w różnym wieku. Byli to, m.in.: członkowie Stowarzyszenia UM, pracownicy naukowo-dydaktyczni UWM, studenci, uczniowie ze szkół podstawowych

i gimnazjalnych oraz seniorzy z Dziennego Domu Pomocy Społecznej dla Osób Chorych na Cukrzycę w Olsztynie, a także pracownicy placówki. Podczas spotkań międzypokoleniowych przedstawiciele różnorodnych grup wiekowych mieli możliwość podejmowania dyskusji na tematy związane z prezentowanymi wystąpieniami, ale często zdarzały się także rozmowy dotyczące codziennego życia, rekonstrukcje wspomnień, wymiana poglądów i doświadczeń między starszymi a młodszymi. Były one oceniane przez uczestników jako bardzo wartościowe. Seniorzy podkreślali, że spotkania z młodymi wprawiają ich w dobry nastrój, dodają życiowej energii i sprawiają, że zapominają o dolegliwościach zdrowotnych.

Bardzo lubię przychodzić na te spotkania. Jest tutaj tylu młodych ludzi, pełnych energii, zaangażowanych w pracę ze starszymi. Można tu miło spędzić czas, porozmawiać przy herbacie, powspominać, od razu człowiek lepiej się czuje i nie myśli o swojej starości.

Uczestnik spotkań międzypokoleniowych

W tym samym roku Stowarzyszenie Uniwersytet Międzypokoleniowy przy Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, wspólnie z Kołem Naukowym Geragogów i Kołem Naukowym Pedagogów Specjalnych oraz we współpracy z Katedrą Pedagogiki Opiekuńczej, w dniu 29 kwietnia zorganizowało II Ogólnopolską Konferencję Naukową pn. *Starzenie się i późna dorosłość w dyskursie międzypokoleniowym*, która stała się doskonałym spotkaniem międzygeneracyjnym. Program uwzględniał część artystyczną, przygotowaną przez dzieci ze szkół podstawowych, wystąpienia specjalistów, a także spotkania w kularach. W wydarzeniu tym wzięło udział ok. stu osób w różnym wieku – były to zarówno dzieci, jak i dorośli, a także osoby starsze.

W 2016 r. Uniwersytet Międzypokoleniowy nadal kontynuował tradycję organizacji comiesięcznych seminariów. Największym zainteresowaniem cieszyło się seminarium zatytułowane: *Wokół wspomnień z czasów szkolnych – warsztaty oral history*, które przygotowali pracownicy Katedry Dydaktyki i Historii Wychowania oraz Katedry Teorii Wychowania Wydziału Nauk Społecznych UWM w Olsztynie. Obecni podczas tego spotkania byli seniorzy – podopieczni Dziennego Domu Pomocy Społecznej dla Osób Chorych na Cukrzycę w Olsztynie, uczniowie klasy III A Gimnazjum nr 3 w Olsztynie oraz studenci I roku pedagogiki specjalnej, a także pracownicy Uniwersytetu. Części warsztatowej tego seminarium towarzyszyły rozmowy o szkole. Uczestnicy zostali podzieleni na cztery grupy w taki sposób, aby w każdej z grup znalazły się zarówno osoby młode – uczniowie, studenci, jak i osoby starsze, które już dawno zakończyły proces edukacji. Zadaniem uczniów i studentów było przeprowadzenie wywiadów ze świadkami historii, czyli osobami starszymi, według określonych zasad, ustalonych przez prowadzących. Po zakończeniu tej części warsztatów odbyła się dyskusja *Szkolnictwo wczoraj i dziś*. Seniorzy na to spotkanie przynieśli ze sobą pamiątki, takie jak: pamiętniki, fotografie, laurki, książeczkę członka spółdzielni uczniowskiej, świadectwa szkolne, medale, legitymacje. Wszystkie te pozyskane od uczestników spotkania przedmioty stanowiły wystawę szkolnych pamiątek, przygotowaną przez pracowników Uniwersytetu, która cieszyła się ogromnym zainteresowaniem otoczenia. Zajęcia warsztatowe niewątpliwie poszerzyły wiedzę młodych ludzi, dotyczącą szkolnictwa i edukacji, ale także skłoniły seniorów do wydobycia jak największej liczby wspomnień z czasów szkolnych, co zaktywizowało tę grupę. To wydarzenie stało się ogromną inspiracją dla seniorów i sprawiło, że jesienią 2016 r. przy pomocy pracowników Uniwersytetu przygotowali oni warsztaty międzypokoleniowe pn. *Jesienne inspiracje*. Bohaterami tego spotkania byli uczniowie Szkoły Podstawowej w Bukwałdzie, którzy podczas zajęć w dwóch zespołach wykonywali prace manualne. Dzięki zaangażowaniu uczniów we współpracy z seniorami powstały wspaniałe wytwory artystyczne, nieprawdopodobnie przypominające jesienne astry i grzyby prawdziwki. Wszystkie prace po raz kolejny zostały zaprezentowane na wystawie.

To były dwa rewelacyjne warsztaty, w których mogłam uczestniczyć. Pierwsze spotkanie zorganizowane przez pracowników uczelni zainspirowało nas do przygotowania samodzielnie kolejnego. Razem z pensjonariuszami Domu Pomocy, do którego uczęszczamy, bierzemy udział we wszystkich akcjach organizowanych przez stowarzyszenie. Możemy tutaj spotkać się z ludźmi, porozmawiać przy herbatce, zrobić coś pożytecznego. Dla nas, starszych, takie spotkania są cudowne. Bycie z drugim człowiekiem jest bardzo ważne.

Uczestniczka spotkań międzypokoleniowych

Tradycją stała się organizowana przez Stowarzyszenie konferencja i tak w dniu 22 kwietnia 2016 r. zorganizowano już III Ogólnopolską Konferencję Naukową pn. *Starzenie się i późna dorosłość w dyskursie międzypokoleniowym*. Na konferencję do Olsztyna przybyli pracownicy oraz doktoranci i studenci z krajowych ośrodków naukowo-dydaktycznych. Merytoryczną część konferencji poprzedził występ taneczno-muzyczny w wykonaniu dzieci z Niepublicznego Przedszkola im. Świętej Rodziny w Olsztynie. Obrady odbywały się w trzech równoległych sekcjach, podczas których analizowano tematy z następujących obszarów tematycznych: aktywne starzenie się, komunikacja międzypokoleniowa, spędzanie czasu wolnego między pokoleniami, mądrość życiowa seniorów, polityka senioralna w Polsce, Europie i w regionie, proces starzenia się i późna dorosłość w mediach, obraz i odbiór społeczny osób w wieku starszym, psychologiczne aspekty życia seniorów, prawa osób starszych, instytucje wspierające osoby starsze, działalność samopomocowa seniorów, wolontariat międzypokoleniowy, integracja i edukacja międzypokoleniowa.

W kolejnym roku swojej działalności Stowarzyszenie Uniwersytet Międzypokoleniowy w Olsztynie nadal organizowało spotkania, warsztaty i seminaria międzypokoleniowe. W styczniu 2017 r. odbyły się warsztaty pn. *Origami modułowe*, a w listopadzie miało miejsce spotkanie zatytułowane *Modelarstwo kolejowe: zabawa, pasja, hobby*, które miało charakter zarówno integracyjny, jak i poznawczy. Niezwykle ważnym, cyklicznym już wydarzeniem, w którym aktywnie uczestniczyło stowarzyszenie, była IV Ogólnopolska Konferencja Naukowa pn. *Starzenie się i późna dorosłość w dyskursie międzypokoleniowym*, zorganizowana 21 kwietnia 2017 r. Odbyła się ona w związku z przypadającymi 29 kwietnia obchodami Europejskiego Dnia Solidarności Międzypokoleniowej. Celem konferencji było podjęcie dyskusji nad problematyką relacji pokoleń i uwarunkowań budowania solidarności międzypokoleniowej, a także zachęcenie do podejmowania działań, które łączą pokolenia, przyczyniają się do promowania komunikacji przedstawicieli różnych grup wiekowych oraz realizowania wszelkich inicjatyw związanych z działalnością na rzecz seniorów.

W konferencji biorę udział od pięciu lat jako uczestnik, ale też jako organizator tego przedsięwzięcia. Z roku na rok obserwuję zmieniającą się formułę i uczestników. Sam plan konferencji z roku na rok jest udoskonalany. Im częściej spotykamy się z osobami starszymi, tym bardziej trafnie dostrzegamy interesujące ich tematy, zagadnienia. Widzimy, co im się bardziej, a co mniej podoba. Fantastyczne jest to, że w proponowanej przez nas corocznie tematykę wpisuje się wielu ludzi młodych, którzy starają się na swój sposób eksplorować świat seniorów. Pokazują nam, jak prezentuje się obraz starości w mediach, jak postrzegana jest miłość osób starszych. Młodzi mówią o problemach starości, które oni dostrzegają, i podczas konferencji mają możliwość skonfrontowania swoich poglądów i opinii z seniorami, co jest bardzo wartościowe poznawczo.

Członek Stowarzyszenia UM

Stowarzyszenie Uniwersytet Międzypokoleniowy 21 kwietnia 2018 r. zorganizowało – w związku z obchodami Europejskiego Dnia Solidarności Międzypokoleniowej – Międzypokoleniowy Turniej Piłki Nożnej, który odbył się na boisku przy Szkole Podstawowej nr 3 w Olsztynie. Z kolei 27 września 2018 r. – w ramach 16. Olsztyńskich Dni Nauki i Sztuki – przeprowadzono

warsztaty międzypokoleniowe pt. *W 100. rocznicę zjednoczenia ruchu harcerskiego w Polsce*. Budziły one żywe zainteresowanie wśród młodszych i starszych uczestników. Dodatkową atrakcją, o wyraznym wymiarze edukacyjno-informacyjnym, było uczestniczenie w szkoleniu z zakresu pomocy przedmedycznej. Cyklicznym już wydarzeniem, w którym aktywnie uczestniczyło Stowarzyszenie, była VI Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. *Starzenie się i późna dorosłość w dyskursie międzypokoleniowym*. W tym roku towarzyszył uczestnikom temat *Wielowymiarowość opieki nad człowiekiem starszym*. Rok 2020 i 2021 ograniczył działalność Uniwersytetu Międzypokoleniowego. Pandemia pozbawiła członków stowarzyszenia możliwości organizowania warsztatów międzypokoleniowych ze względu na zdrowie i bezpieczeństwo wszystkich potencjalnych uczestników. W 2021 r. po dłuższej przerwie UM zaczęło organizować spotkania online za pośrednictwem platformy MS Teams. W spotkaniach tych uczestniczyli studenci i pracownicy Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i członkowie Stowarzyszenia. Seniorzy nie uczestniczyli w nich licznie ze względu na często ograniczony dostęp do sieci i sprzętu komputerowego lub ze względu na nieumiejętność korzystania z nowych technologii. Jesienią 2020 r. za pośrednictwem platformy MS Teams udało się także zorganizować kolejną edycję ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. *Starzenie się i późna dorosłość w dyskursie międzypokoleniowym*, w której wzięli liczny udział przedstawiciele ośrodków naukowych z całej Polski.

Organizowana przez nasze stowarzyszenie cykliczna konferencja cieszy się bardzo dużym zainteresowaniem nie tylko przedstawicieli nauki, ale przede wszystkim zainteresowaniem osób starszych, osób pracujących z seniorami. Stała się ona nie tylko naszą tradycją, ale także wspianym wydarzeniem, dającym możliwość właśnie spotkania się ludzi w różnym wieku, dającym możliwość wymiany myśli, poglądów, opinii dotyczących starości, zdrowia, młodości, relacji międzypokoleniowych. Myślę, że te spotkania są wartościowe zarówno dla organizatorów, jak i dla uczestników. Bierzymy udział w wykładach, tworzymy później publikacje, dyskutujemy, rozmawiamy podczas przerw kawowych. Wielu młodych ludzi nie ma na co dzień możliwości spędzania czasu z seniorami czy też seniorzy nie mają często możliwości spędzania czasu z dziećmi, a my im tę możliwość dajemy, nie tylko podczas konferencji, ale także podczas innych spotkań.

Członek Stowarzyszenia UM

W planach Stowarzyszenia jest organizacja kolejnej edycji konferencji w 2022 r. w formie hybrydowej oraz zorganizowanie warsztatów międzypokoleniowych dla różnorodnych grup wiekowych w formie stacjonarnej. Członkowie mają nadzieję, że wydarzenia mające obecnie miejsce na arenie światowej nie wpłyną po raz kolejny na działalność ich organizacji, tak jak pandemia, z którą w niedawnym czasie przyszło nam się zmierzyć.

5. Zakończenie i wnioski

Międzypokoleniowa działalność Stowarzyszenia Uniwersytet Międzypokoleniowy z Olsztyna realizuje postulat społeczeństwa dla ludzi w każdym wieku, zakładającego promocję holistycznego podejścia do społecznej integracji, odzwierciedlającego wartość wzajemności i równości:

Dialog międzypokoleniowy stanowi istotny element przygotowania do starości jednostek i społeczeństwa. Porozumienie między generacjami nie jest zadaniem łatwym. Sam proces komunikacji międzyludzkiej jest złożony i wymaga od obu stron zaangażowania i akceptacji. Należy stwarzać okazje do wzajemnego poznawania się osób starszych i młodszych, budowania płaszczyzny porozumienia, a w konsekwencji solidarności międzypokoleniowej (Czapiewska, 2019).

Współcześnie różnice pomiędzy młodym i starszym pokoleniem są znaczące. Dzieci i młodzież wychowują się w świecie przepełnionym nowoczesnymi technologiami, które

towarzyszą im od najwcześniejszych lat życia. Dorośli w tę nowoczesność wkroczyli powoli jako młodzi ludzie i świetnie sobie z nią radzą, natomiast dla najstarszego pokolenia czasami bywa ona mało znana, zaś dla dużej liczby seniorów jest całkowicie nieznaną. W związku z powyższym, komunikacja międzypokoleniowa we współczesnym świecie odgrywa znaczącą rolę. Młodzi ludzie w procesie dialogu międzygeneracyjnego mają okazję poznać poglądy i opinie ludzi starszych dotyczące różnorodnych aspektów życia, a także ich wspomnień i życiowych doświadczeń. Seniorzy i dorośli z kolei mogą od najmłodszych pokoleń zarazić się życiową energią i pasją. Dzięki kontaktom z młodszymi czują się dowartościowani i potrzebni, a przy tym często zostają wprowadzeni przez młodzież – która staje się ekspertami w wielu dziedzinach technologicznego funkcjonowania – w nowoczesny, mało znany im świat.

Dialog międzypokoleniowy i budowane na jego bazie relacje stają się niewątpliwym wyzwaniem dla współczesnego społeczeństwa. Tylko przepełnione szacunkiem, sympatią i wzajemnym zrozumieniem kontakty międzygeneracyjne pozwolą nam na kreowanie świata bez barier, w którym jakość życia ludzi reprezentujących różnorodne kategorie wiekowe będzie wysoka.

Bibliografia

- Czapiewska, G. (2019). Dialog międzypokoleniowy a aktywizacja społeczna osób starszych w środowisku wiejskim. *Wiś i Rolnictwo*, 4(185), 165–185. <https://doi.org/10.53098/wir042019/08>
- Griese, H. M. (1996). *Socjologiczne teorie młodzieży*. Wydawnictwo Impuls.
- Kilian, M. (2011). Edukacja międzypokoleniowa wobec wyzwań współczesności. *Forum Pedagogiczne UKSW*, (2), 97–118.
- Karmolińska-Jagodzick, E. (2012). Komunikacja międzypokoleniowa – rozważania wokół różnic kulturowych. *Studia Edukacyjne*, (1), 191–210.
- Mannheim, K. (1966). Das Problem der Generationen. W: L. von Friedeburg (red.), *Jugend in der modernen Gesellschaft* (s. 61–98). Kiepenheuer & Witsch.
- Niezabitowski, M. (2010). *Ludzie starsi w perspektywie socjologicznej. Problemy uczestnictwa społecznego*. „Śląsk” Wydawnictwo Naukowe.
- Nosek, K. (2017). Międzypokoleniowa miłość we współczesnym świecie. Studium związku uczuciowego babci i wnuczki. W: A. Małycka (red.), *Starość – jej potencjał, trudy i wyzwania* (s. 151–162). Centrum Badań Społecznych UWM.
- Szatur-Jaworska, B., Błęadowski, P., Dziegielewska, M. (2006). *Podstawy gerontologii społecznej*. Oficyna Wydawnicza Aspra.
- Szukalski, P. (2010). Co łączy pokolenia? Wiąż międzypokoleniowa z perspektywy polityki społecznej. *Polityka Społeczna*, (10), 7–12.
- Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o Stowarzyszeniach (Dz. U. 2000, nr 62 poz. 718; 2019, z późniejszymi zmianami). Pobrano x miesiąca xxxx z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190000713>
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003, Nr 96, poz. 873; 2003, z późniejszymi zmianami). Pobrano x miesiąca xxxx z: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20030960873>
- Wiśniewska, E. (2017). Starsi i młodzi w dialogu międzypokoleniowym. *Społeczeństwo, Edukacja, Język*, 6, 7–47. [https://doi.org/10.19251/sej/2017.6\(2\)](https://doi.org/10.19251/sej/2017.6(2))
- Wnuk, W. (2012). Potencjał osób starszych. *Kurier UTW w Uniwersytecie Wrocławskim*, (21), 4–5.
- Wnuk, W. (2013). O potrzebie kształtowania relacji międzypokoleniowych. *Biuletyn Rzecznika Praw Obywatelskich nr 8, Zasada równego traktowania. Prawo i praktyka*, 10: *Dialog Międzypokoleniowy. Między ideą a praktyką. Inspiracje*, 56–67.
- Wrzesień, W. (2000). Relacje międzypokoleniowe a rodzina (Generation relations and the family). *Roczniki Socjologii Rodziny*, 12, 57–70.